

*rural society are discussed. They determine the specificity of responsibility education among the young, living in rural areas.*

**Key words:** *rural youth, moral responsibility, conceptual principles, moral education, social and cultural spheres.*

**Сопівник І.** – докторант Національного університету біоресурсів і природокористування України (м. Київ, Україна). E-mail: [irvisop@meta.ua](mailto:irvisop@meta.ua)

**Sopivnyk I.** – Doctoral Candidate of National University of Bioresources and Nature Management of Ukraine (Kyiv, Ukraine). E-mail: [irvisop@meta.ua](mailto:irvisop@meta.ua)

*Рецензент – доктор педагогічних наук, професор В. В. Червонецький*

*Reviewer - Doctor of Pedagogical Sciences, Professor V.V. Chervonetsky*

УДК: 378:37.011.31

## **ВІКТОРСИДОРЕНКО ЯК ЛІДЕР НАУКОВОЇ ШКОЛИ (ДО 63-ОЇРІЧНИЦІ ДНЯ НАРОДЖЕННЯ, СВІТЛИЙ ПАМ'ЯТІВ. К. СИДОРЕНКА ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ)**

**Р. В. Сопівник**

*Стаття присвячена аналізу життєвого шляху і професійної діяльності професора Віктора Сидоренка. На основі бібліографічних даних виділено його особистісні якості, які забезпечили провідні позиції в науково-педагогічній діяльності та дозволили сформувати загально-національну наукову школу. Застосовуючи різні концептуальні підходи, на міждисциплінарному рівні розкрито сутність лідерства В. Сидоренка у співтоваристві вчених педагогів.*

**Ключові слова:** *лідер, лідерство, наукові проблеми, наукова школа, теорія лідерства.*

Розвиток постіндустріального, інформаційного суспільства, демократизація політичних процесів, утвердження гуманістичних цінностей детермінують докорінну зміну парадигми соціальних відносин, в рамках яких важливими є не тільки знання, уміння і навички, а й необхідні для організації спільнот лідерські якості і професійна

компетентність провідних функціонерів науки. Затребуваність лідерства з науково-дослідної роботи зумовлена потребою розвитку лідерського потенціалу різних вчених країни як по вертикалі, так і по горизонталі.

Питання лідерства висвітлюються дослідниками різних галузей знань, наукових шкіл у рамках філософії, психології, соціології, політології, педагогіки, тому в науковій літературі існує багато точок зору щодо походження, сутності, функцій, структури лідерства. Серед них: Н. Белякова, В. Каширін, Е. Лук'янчиков, О. Маковський, О. Романовський, О. Скрипніков, Н. Семченко, М. Лукашевич, О. Снісаренко, Л. Сніцар. У працях інших учених висвітлюються психологічні механізми феномену лідерства і його педагогічні аспекти вивчали: Г. Андреєва, Е. Берн, Р. Бояцис, А. Вендов, В. Гончаров, О. Євтіхов, М. Кетс де Вріс, Е. Маккі, Б. Паригін, Є. Рогов, Л. Шалагінова, В. Шейнов, Л. Артемова, І. Волков, Я. Коломінський, А. Уманський, Т. Бендас, В. Большаков [3, с. 10-58].

*Мета дослідження* – охарактеризувати професора Віктора Костянтиновича Сидоренка як лідера наукової школи у педагогіці.

Мету конкретизують такі *завдання*:

- 1) виділити особистісні якості, притаманні В. Сидоренку, що забезпечували йому провідні позиції у науково-педагогічній діяльності;
- 2) уточнити назву наукової школи, фундатором і лідером якої був В. Сидоренко;
- 3) застосовуючи різні концептуальні підходи, на міждисциплінарному рівні розкрити сутність лідерства В. Сидоренка у співтоваристві вчених педагогів.

Що ж таке наукова школа у класичному розумінні цього поняття? Наукова школа – це не стільки виробничі чи адміністративні утворення в університетах на факультетах чи кафедрах, це у першу чергу неформальні колективи. Вони є ядром наукового співтовариства, важливим елементом демократичного громадянського суспільства. Наукові школи створюють оптимальні умови для кооперації зусиль вчених, встановлення між ними творчих взаємозв'язків, плідної співпраці між різними як іменитими дослідниками, так і між вчителями і учнями. Отже, наукова школа – це середовище неформального спілкування, обміну ідеями, соціальне утворення, яке забезпечує інтелектуальне, духовне, культурне, професійне взаємне збагачення своїх членів. Наукова школа – це інтелектуальна, емоційно-ціннісна,

неформальна, відкрита спільнота вчених різних вікових груп і статусу, яка розробляє під керівництвом лідера (вчителя) сформульовану ним комплексну наукову програму у певній галузі.

Найважливішою ознакою наукової школи є наявність лідера, який знає вектор розвитку певної науки і має власний план щодо внеску у цей процес.

Хто такий лідер? Це найбільш авторитетний член спільноти, який завдяки розвиненим інтелектуальним, моральним, вольовим, професійним і організаторським якостям виділився у процесі міжособистісної взаємодії на роль неофіційного керівника, здійснює суттєвий вплив на спілку чи товариство стимулюючи її активність у досягненні спільних, соціально значимих цілей.

Отже, на формування наукової школи здійснює вплив лідер завдяки не тільки якостям які потрібні для наукової діяльності, й тих здатностей що дозволяють згуртувати навколо себе творчий колектив вчених.

Зрозуміло, наукова школа не виникає зненацька, вона є результатом наполегливої праці обдарованої людини. Віктор Сидоренко обрав покликанням свого життя «сродну працю» у вигляді наукової, освітянської діяльності. Народився у м. Біла Церква 27.02.1951 року. В один день із Віктором Сидоренком, фактично під однією зіркою, народились інші знамениті люди. Серед них: Леонід Іванович Смілянський – український [письменник](#), літературний критик, драматург та кіносценарист; Джон Стейнбек – відомий і популярний письменник в американській літературі 20 століття, лауреат [Пулітцерівської премії](#) за роман «Грона гніву»; Елізабет Р'омонд Тейлор – [англо-американська акторка](#). Вважається однією з найбільших зірок [Голлівуду](#) усіх часів; Рудольф Штáйнер – [австрійський філософ-містик, письменник, езотерик](#), засновник прогресивної Вальдорфської педагогіки; Енріко Карузо – видатний італійський оперний [співак, тенор](#); Костянтин Великий, Флавій Валерій Аурелій Константинус, також Святий Костянтин – [римський імператор](#), перший християнин на троні, а також православний святий, іменований рівноапостольним. Віктор Костянтинович своїм життєвим подвигом продовжує список ушлюблених людей.

Ще в дитинстві Віктор Костянтинович проявив велику жагу до знань, із захопленням читав різні книги, значний інтерес викликала

українська література, знанням якої вражав своїх колег і учнів навіть в останні роки життя. У восьмому класі його нарис про сім'ю солдата, що загинув у горнилі Другої світової війни, навіть зацікавив кореспондентів районної газети. А випускний твір у десятому класі він єдиний написав на п'ятірку, що було цілковитою несподіванкою навіть для його вчителів мови та літератури. Темою твору було обрано патріотизм у творчості радянського письменника Олеся Гончара. Це свідчить про наявність у Віктора Костянтиновича задатків, які він своєчасно розвинув до рівня великого таланту.

Ми вже знаємо, що Віктор Костянтинович здобув ґрунтовну освіту закінчивши Київський технікум радіоелектроніки, Київський політехнічний інститут. Схильність до лідерства, організаторський хист проявив ще у студентські роки, беручи участь у будівельних загонах на освоєні цілини Північного Казахстану і Східного Сибіру. Вже на третьому курсі він стає співавтором наукових публікацій та технічних винаходів у галузі створення прогресивних металорізальних інструментів, стає неодноразовим переможцем Всесоюзного конкурсу на кращу студентську наукову роботу в галузі технічних наук [2, с. 251-275]. Це свідчить про актуалізовану потребу у високих досягненнях, яка є передумовою завоювання лідируючих позицій. Нелідерам, або послідовникам, - притаманна потреба уникнення невдач.

Сформувався як вчений у Київському педагогічному інституті імені О. М. Горького пройшовши шлях від асистента до завідувача кафедри, доктора педагогічних наук, професора, члена-кореспондента АПН України. На початку ХХ ст. Віктор Костянтинович пов'язує свою долю із тоді ще Національним аграрним університетом, працюючи на кафедрі методики навчання, згодом її завідувачем та очолює спеціалізовану вчену раду.

Упродовж 2006–2008 років Віктор Сидоренко працює в Академії педагогічних наук. Фактично робота у цих установах визначає широке коло проблем його наукових пошуків. Тому можна говорити про те, що наукова школа Віктора Костянтиновича Сидоренка не обмежується трудовим навчанням, графічною підготовкою учнів і студентів, а охоплює проблеми професійної підготовки майбутніх фахівців природоохоронної, аграрної галузі, питання виховання, формування особистості. Про це свідчать тематики тих досліджень, що Віктор Костянтинович доручав розробляти своїм учням у 2009 – 2013 роках, а

саме: формування толерантності майбутніх учителів, моральної відповідальності сільської молоді, гуманістичної спрямованості майбутніх біотехнологів, культурно-просвітницька робота як основа підготовки фахівця в аграрному ВНЗ, формування лідерських якостей майбутніх фахівців АПК). Таким чином назва наукової школи Віктора Сидоренка має охоплювати коло інших проблем, які не були враховані до сьогодні. Ця назва має формулюватись так: «Проблеми теорії та методики трудової професійної, графічної підготовки і виховання учнівської та студентської молоді».

Віктор Костянтинович, за Еріхом Берном, може вважатись первинним лідером, оскільки він той, хто заснував власну наукову школу. Такий лідер є творцем канону (писаних чи неписаних норм, групової культури). Після своєї смерті первинний лідер має тенденцію до евгемеризації (віднесення до пантеону героїв, наділення божественними рисами). Це поняття пов'язане із грецьким філософом Евгемером, який вперше підняв проблему наділення героїв містичними властивостями. Цитую Еріха Берна: «Лідер-евгемер групи це покійний, портрет якого скоріше за все буде вивішений на стіні в приміщеннях для зустрічей або у місцях проживання членів групи. Інколи портрети евгемерів замінюються їх цитатами. Евгемер є об'єднуючим началом для сил згуртованості спільноти». Як ви бачите, шановні колеги, на педагогічному факультеті нашого університету Віктор Костянтинович пройшов процес евгемеризації. Тепер Педагогічний факультет Національного університету біоресурсів і природокористування України носить ім'я професора Сидоренка, а його портрет розташований на видноті.

Які ж риси, особистісні якості Віктора Костянтиновича забезпечили йому успіх як лідера наукової школи. Якщо заглибитись в історію, то ще у 1948 році Ральф Мелвін Стогділл намагався виділити ті якості, які безумовно гарантують людині першість у різних спільнотах. Таких якостей було виділено 124. До кінця XX ст. вчені нарахували понад 200 таких якостей, а потім відмовились від цього і заявили - «конкретна ситуація визначає якими якостями повинен володіти лідер».

Зазначимо окремі із таких якостей які для лідера в галузі педагогіки можуть мати важливе значення і якими, напевно, володів Віктор Сидоренко. Зробити це пропонуємо використовуючи різні підходи,

теорії і концепції, що пояснюють феномен лідерства з позиції соціальної психології, менеджменту, педагогіки, психології, онтопсихології.

Засновники теорії рис Гальтон, Богардус, Стогділл зазначали що лідеру мають бути притаманні вищі, ніж у членів групи, яку він очолює, розумові якості, знання і широка ерудиція. Віктор Костянтинович був людиною гострого, проникливого розуму, володів ґрунтовними знаннями в галузі гуманітарних і точних, технічних наук чим перевершував багатьох із свого оточення. Треба врахувати, що соціальна база будь-якої наукової школи – це непересічні особистості із гарного інтелектуальною формою, незважаючи на це Віктор Костянтинович вигідно вирізнявся зпоміж своїх послідовників. Він добре знав свою справу, що було найважливішою передумовою його лідерства в педагогіці. Якщо сказати словами італійського онтопсихолога і лідеролога Антоніо Менегетті, то «Лідер – це розум який оперує функціями заради досягнення успіху. Лідер не є людиною середньої норми, він – це поклик буття». Геракліт стверджував: «Пристойність вимагає підкорення закону, владі і розумовим перевагам. Важко знаходитись в підпорядкуванні у гіршого. За самою природою управляти властиво кращому».

Густав Лебон (1841-1931) стверджував, що організована спільнота потребує лідера, що має високу творчу продуктивність, є автором автентичних оригіналів, володіє неповторним, самобутнім стилем у сфері своєї діяльності. Нам відомо, що Віктор Костянтинович мав значний креативний потенціал, вищий від середньостатистичного по науковій школі, яку створив. Крім того, ми бачимо що діяльність Віктора Костянтиновича у кожному новому колективі пов'язана із заснуванням і розбудовою різних адміністративних підрозділів таких як Інститут гуманітарно-технічної освіти Національного педагогічного університету імені М. Драгоманова, Інститут професійно-технічної освіти НАПН України, педагогічний факультет НУБіП України. Мій учитель завжди виступав у ролі формотворця (Д. Донцов), ідейного натхненника, був креативним началом прогресивних змін. Він «робив» науку з легкістю генія, продуктивністю справжнього майстра. Його перу належить близько 500 наукових праць, кожна з яких цінна своїм теоретичним і практичним значенням у педагогіці.

Доречними тут будуть слова елітолога Вільфредо Паретто, який казав: «Якщо людина носить етикетку лідера – це означає, що вона

володіє найвищим індексом у сфері своєї діяльності». Ми знаємо та неодноразово були свідками того, як Віктор Костянтинівич міг буквально «на льоту» запропонувати своїм учням перспективний напрям наукових досліджень, підказати валідний метод вивчення педагогічного процесу, явища чи особистості вихованця, запропонувати вихід у тих ситуаціях, де наші експериментальні пошуки, здавалось, зайшли в «глухий кут». Завдяки цьому, Віктор Костянтинівич як творець неповторних оригіналів в науці підтягував кожного з нас, у першу чергу учнів, усіх послідовників наукової школи до свого інтелектуального і культурного рівня. Його копіюють у кращому і старатимуться робити це і далі. Віктор Костянтинівич мав ще одну важливу здатність лідера – він міг одночасно розробляти велику кількість наукових проблем (Синдром Цезаря), ми неодноразово дивувались, як одна голова може бути на таке спроможна?

Шарль де Голь зазначав: «Бути лідером – означає передбачати, передбачати – означає багато знати». Глибокі професійні, педагогічні, гуманітарні і математичні знання давали можливість Віктору Костянтинівичу чітко і виразно бачити перспективні цілі в науці, прогнозувати соціальні потреби, з якими пов'язаний розвиток педагогіки. В. Сидоренко бачив далі, ніж інші, і це у ньому приваблювало, згуртовувало послідовників, членів наукової школи на шляху досягнення поставлених цілей.

Віктор Костянтинівич умів доступними, переконливими словоформами маніфестувати у привабливому світлі складну наукову мету, оскільки володів досконалим комунікативним стилем, приємним, м'яким тембром голосу, був надзвичайно дипломатичним, толерантним, делікатним у спілкуванні. Вмів не тільки передавати інформацію, а що дуже важливо для лідера, слухати співрозмовника, точно оцінювати його емоційну реакцію – іншими словами, володів емпатичними здатностями, які проявлялись не тільки у співчутті, а й у наданні дієвої допомоги об'єкту емпатії. Це дозволяло В. Сидоренку налагоджувати важливі контакти як усередині наукової школи, так і на периферії, особливо із зарубіжними світилами педагогічної науки (П. Р. Атутовим, С. Я. Батишевим, А. П. Біляєвою, В. І. Качневим, А. А. Киверялгом, А. О. Кірсановим, М. І. Махмутовим та іншими). Поглиблення контактів у рамках наукової школи поліпшувало кооперацію зусиль, підвищувало дослідно-пошукову продуктивність, розширювало діапазон досліджень.

Лідери за стилем впливу на своїх послідовників можуть поділятися на авторитарних, демократичних і відсторонених або на тих, хто зорієнтований на виконання завдання і на побудову відносин з людьми. Віктор Костянтинович віртуозно володів стилем, зорієнтованим на побудову відносин. Вченими доведено, що авторитарний стиль, орієнтований на виконання завдання, ефективний у випадках коли члени групи є недостатньо професійно і культурно зрілими, а справа легка і добре структурована. У випадку ж наукової спілки, де рівень професіоналізму і культури членів високий, завдання слабо структуроване, має у значній мірі творчий характер (бо доводиться пізнавати нове, незвідане), продуктивним буде стиль зорієнтований на відносини, що добре розумів Віктор Костянтинович.

Макс Веббер говорить, що лідер повинен обов'язково мати пристрасть (велику любов до діла, яким займається), або, як зазначав Максвелл, «Лідер має бути одержимим справою». Віктор Костянтинович віддавався педагогічній науці сповна, не шкодуючи сил і енергії, він знаходив у ній насолоду і радість. Ми знаємо, наскільки активно він виявляв себе у дослідженнях, працював у редколегіях фахових журналів, у спеціалізованих вчених радах, брав участь у кожному засіданні загальних зборів НАПН України, де був не слухачем, а спікером, генератором ідей, виступав опонентом кандидатських і докторських дисертацій. За пів року до своєї кончини Віктор Костянтинович передав мені архів документів, за яким можна було відтворити динаміку його опанувань за останнє десятиліття – це понад 60 робіт. Навіть тоді, коли важка хвороба прогресувала, а сил залишалось усе менше, Віктор Костянтинович поринав у свою стихію, далі опонував, виступав на конференціях, засідав у спеціалізованих вчених радах. З цього можна зробити ще один висновок: в основі мотиваційної сфери героя моєї розвідки актуалізованою була важлива лідерська потреба в афіліації (бажання перебувати посеред людей, отримувати їх схвалення). Це за Абрахамом Маслоу – потреба вищого рівня.

Віктор Костянтинович володів видатними організаторськими здібностями, вмів розподіляти ролі, одному «вручав сентиментальну скрипку, другому – шалений контрабас, а третьому – диригентську паличку» (В. Ленін). І тоді наукова школа як оркестр, дивувала милозвучною симфонією осягнення істинного знання. Віктор Костянтинович завдяки емпатичним здібностям бачив людину



«наскрізь», вивчав її минуле, науковий інтерес, спрямованість, на що вона спроможна, яким вміннями і навичками володіє, і відповідно до цього доручав розробляти окремих аспекти наукового плану (дослідної мети). При цьому Віктор Сидоренко завжди вміло пов'язував наукове, соціально важливе із особистісно-значимим, іншими словами, виступав в ролі трансформаційного лідера (Джеймс Макгрегор Бернс), який вміло управляє мотивами послідовників.

Р. Грінліф справжнього лідера називав слугою, здається поняття, які взаємно заперечують одне одного, але у цій діалектиці криється суть. Лідером є той, хто зорієнтований на надання допомоги іншим, порадою, конкретною справою. Віктор Костянтинівич надавав таку допомогу послідовникам своєї наукової школи, насамперед учням. Ми знаємо, що він підготував понад 70 кандидатів та 20 докторів педагогічних наук. Кожен із членів наукової школи бачив у взаємодії із Віктором Костянтинівичем свої переваги ціннісного обміну. Як зазначають Сюзан і Томас Качмарські – лідером є той, хто володіє і ділиться своїм ціннісним потенціалом (знання, досвід, науковий метод, підхід, спосіб ефективного побудови стосунків, приклад поведінки), довіряє і залучає послідовників до управління процесом пізнання, перетворюючи їх на стейкхолдерів (в нашому випадку – власників долі інтелектуального капіталу). Те саме проглядаємо на прикладі наукової школи Віктора Сидоренка, коли його учні, колеги, під його ж впливом, стали самодостатніми лідерами наукових шкіл у регіонах, які інтегровані у систему наукової спільноти вищого рівня (В. Кузьменко (Херсон), О. Кулік (Донецьк), С. Ткачук, А. Гедзик (Умань), О. Торубара (Чернігів), Л. Тархан (АР. Крим), М. Пригодій, І. Романюк (Київ), В. Стешенко, В. Борисов (Краматорськ) і т. д.). Таким чином. В. Сидоренко може вважатись не лідером доміномом, який переважає через пригнічення інших, а лідером актуалізатором, який допомагає розкритись кожному послідовнику своєї наукової школи, перетворюючи його на самодостатнього лідера.

Але для досягнення лідерства у науковій школі важливим було не тільки володіти набором певних якостей, але й не боятись брати на себе відповідальність. Віктор Костянтинівич брав відповідальність не вагаючись, упевнено і сміливо, не тільки за власні дії, а й за результати діяльності всього наукового цеху, яким управляв. Ніс свій вантаж обов'язку і відповідальності навіть у найважчі часи, напевно пам'ятаючи

слова Л. Толстого: «Тебе відпускають тоді, коли ти виконаєш призначену тобі справу... завершиш місію в ім'я якої ти покликаний...»

Віктор Костянтинівич вигідно вирізнявся зпоміж своїх послідовників. Він добре знав свою справу, що було найважливішою передумовою його лідерства в педагогіці. Віктор Костянтинівич вмів не тільки передавати інформацію, а що дуже важливо для лідера, слухати співрозмовника, точно оцінювати його емоційну реакцію – іншими словами володів емпатичними здатностями, які проявлялись не тільки у співчутті, а й у наданні дієвої допомоги об'єкту емпатії. Крім того, Віктор Сидоренко, володіючи видатними організаторськими здібностями, віддавався педагогічній науці сповна, не шкодуючи сил і енергії, знаходив у ній насолоду і радість.

Ми уточнили назву наукової школи Віктора Сидоренка «Проблеми теорії та методики трудової професійної, графічної підготовки і виховання учнівської та студентської молоді», яка не обмежується трудовим навчанням, графічною підготовкою учнів і студентів, а охоплює проблеми професійної підготовки майбутніх фахівців природоохоронної, аграрної галузі, питання виховання, формування особистості.

### Література

1. Евтихов О.В. Стратегии и приемы лидерства: теория и практика./ О.В.Евтихов – СПб.:Речь,2007.-238 с.
2. Наукові школи Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова / Ред. В.П. Андрущенко, укл. В.П. Бех, Г.І. Волинка. – К.: Четверта хвиля, 2005. – 328 с.
3. Сопівник Р.В. Виховання лідерських якостей студентів аграрних вищих навчальних закладів: [монографія] / Р.В. Сопівник; за ред. В.К. Сидоренка.- К.: «ЦП «Компринт», 2012.-504 с.
4. Шейнов В.П. Психология лидерства и власти./ Шейнов В.П.– М.:Ось-89, 2008.-608с.

### **ВИКТОР СИДОРЕНКО КАК ЛИДЕР НАУЧНОЙ ШКОЛЫ (К 63-ОЙ ГОДОВЩИНЕ СО ДНЯ РОЖДЕНИЯ, СВЕТЛОЙ ПАМЯТИ В. К. СИДОРЕНКА ПОСВЯЩАЕТСЯ )**

**Р. В. Сопивнык**

*Статья посвящена анализу жизненного пути и профессиональной деятельности профессора Виктора Сидоренко. На основе библиографических данных выделены его личностные качества, которые обеспечили ведущие позиции в*

научно-педагогической деятельности и позволили сформировать общенациональную научную школу Виктора Сидоренко. Она не ограничивается трудовым обучением, графической подготовкой учащихся и студентов, а охватывает проблемы профессиональной подготовки будущих специалистов природоохранной, аграрной отрасли, вопросы воспитания, формирования личности. Таким образом, название научной школы Виктора Сидоренко должно охватывать круг других проблем, которые не были учтены до сегодня. Это название должно формулироваться так: «Проблемы теории и методики трудовой профессиональной, графической подготовки и воспитания учащейся и студенческой молодежи».

Важнейшим признаком научной школы является наличие лидера, который знает вектор развития конкретной науки и имеет собственный план относительно вклада в этот процесс. Именно поэтому на формирование научной школы осуществляет влияние лидер благодаря не только качествам, которые нужны для научной деятельности, и тем способностям, которые позволяют сплотить вокруг себя творческий коллектив ученых. Применяя различные концептуальные подходы, на междисциплинарном уровне раскрыта сущность лидерства В. Сидоренко в сообществе ученых педагогов. Проверено, что для достижения лидерства в научной школе важным было не только обладать набором определенных качеств, но и не бояться брать на себя ответственность. Виктор Константинович брал ответственность не колеблясь, уверенно и смело, не только за собственные действия, но и за результаты деятельности всего научного цеха, которым управлял.

**Ключевые слова:** лидер, лидерство, научные проблемы, научная школа, потенциал, теория лидерства.

#### **VICTOR SIDORENKO AS A LEADER OF SCIENTIFIC SCHOOL (DEDICATED TO THE 63th ANNIVERSARY OF HIS BIRTH, TO LIGHT MEMORY OF V. K.SIDORENKO)**

**R. V. Sopiwnyk**

*This article analyzes the biography and career of Professor Victor Sidorenko. On the basis of bibliographic data his personal qualities are considered, they helped him to attain his leading position in the scientific-pedagogical world and form anational scientific school under the same name. it isn't limited to labor education, graphic training of students, it covers the problems of professional training of future specialists in the field of nature preservation, agriculture, education and upbringing, personality formation. Thus, the title of Victor Sidorenko scientific school should cover a number of other problems that haven't been considered by now.*

*The key feature of the scientific school is the presence of leader that is aware of vector of development of exact science and has his own plan concerning the contribution into the process. For the reason the leader of scientific school influences its formation not only due to his qualities indispensable for research and capabilities allowing team of researchers work cooperatively. applying to various conceptual approaches at*

*interdisciplinary level the essence of V.Sidorenko's leadership in pedagogical society is revealed. It is proved that for leadership gaining it was necessary not only to possess different features of character, but also to take on responsibility. Victor Konstantinovich never hesitated taking responsibility, he was brave and self-assured, feeling all he did was right, and all his research workshop did was right as well.*

**Key words:** *leader, leadership, research problems, potential, theory of leadership.*

**Сопівник Р.В.** – доктор педагогічних наук, завідувач кафедри педагогіки Національного університету біоресурсів і природокористування України (м. Київ, Україна). E-mail: [irvisop@meta.ua](mailto:irvisop@meta.ua).

**Sopivnyk R.V.** – Doctor of Pedagogical Sciences, Head of the Chair of Pedagogics of the National University of Bioresources and Nature Management of Ukraine (Kyiv, Ukraine). E-mail: [irvisop@meta.ua](mailto:irvisop@meta.ua).

*Рецензент – доктор педагогічних наук, професор В. М. Алфімов*

*Reviewer – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor V. M. Alfimov*

УДК [371.124:7.071.2:001] (477)

## **ХАРАКТЕРИСТИКА АКСІОЛОГІЧНОГО КОМПОНЕНТА НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИКИ В УМОВАХ ВИЩОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ШКОЛИ**

**В. В. Тушева**

*Грунтуючись на таких наукових підходах, як цілісний, системний, сутнісного аналізу педагогічних явищ, було розкрито зміст і дана характеристика аксіологічної складової науково-дослідної культури майбутнього вчителя музики, виявлені ціннісні пріоритети дослідника – пізнавальні, морально-етичні, соціально-гуманістичні, - які скеровують його дослідницький пошук і в результаті приймають вигляд аксіологічних функцій. Специфіку дослідницького пошуку в галузі музично-педагогічної освіти визначають художні цінності в аспекті музичного мистецтва, які «вбудовуються» у духовно-культурний континуум особистості вчителя*